

RAZUMLJIVOST V SLOVENSKI PRAVNI NORMI

Ina Ferbežar, Marko Stabej
Filozofska fakulteta, Ljubljana

UDK 811.163.6'276.6:34:81'26

Prispevek ponuja pregled pravnih predpisov RS, ki vsebujejo zahtevo po razumljivosti, in odpira nekatera vprašanja v zvezi s tem. Razumljivost je prikazana z dveh stališč, kot izbira jezika in kot izbira jezikovnih sredstev pri oblikovanju besedila. Jezikovnopolitično gledano so zahteve po razumljivosti nujne s stališča zagotavljanja dostopnosti javne komunikacije za najširši krog udeležencev.

razumljivost, pravna norma, jezikovno načrtovanje, jezikovna politika

The article presents an overview of legal regulations in the Republic of Slovenia that include a formal request for comprehensibility, and poses certain relevant questions. Two aspects of comprehensibility are considered: the choice of language and the selection of the linguistic resources used to formulate a text. From a language policy point of view, the demand for comprehensibility is necessary to ensure that public communications are accessible to the largest possible number of stakeholders.

comprehensibility, legal regulations, language planning, language policy

1 Uvod

Razumevanje in razumljivost besedil sta v sodobnem jezikoslovju zadnja leta vse pogostejši predmet raziskovanja (prim. Göpferich 2001, Gogolok, Heil 2002, Lah 2004, Osolnik Kunc 2004 in 2006, Jarnovič 2007, Novak 2007). Veliko pozornost jima namenjata predvsem v okviru raziskovanja komunikacije med domačimi in tujimi govorniki v formaliziranih sporazumevalnih situacijah (Bremer, Roberts idr. 1996, Bremer 1997). V slovenskem prostoru si koncepta razumevanja in razumljivosti šele počasi utirata pot v jezikoslovno razmišljanje – čeprav je že v Slovenščini v javnosti mogoče prebrati zelo jasno raziskovalno in strokovno projekcijo v zvezi s tem: »Predvsem pa je treba stalno preverjati razumevanje pri naslovniku, in to z raziskavami, z iskanjem povratne informacije in podobno.« (Pogorelec 1983: 28)

Pomembni dejavniki razumevanja so dejavniki v zvezi z udeleženci in družbenimi oko-

liččinami sporazumevanja ter razumljivost besedila. Torej razumljivosti ne pojmuje kot nekaj, kar je v glavnem zagotovljeno že z izbiro skupnega jezika v sporazumevanju, temveč mislimo predvsem na razumljivost besedil znotraj enega jezika, še zlasti v enosmerni javni in uradni komunikaciji ter komunikaciji v hierarhiziranih situacijah. V teh komunikacijskih položajih so namreč možnosti povratne informacije in s tem odpravljanja morebitnih sporazumevalnih motenj močno omejene. V demokratičnih družbah naj bi bila pravica do razumevanja na strani šibkejšega, zagotavljanje razumljivosti pa dolžnost močnejšega.

2 Pregled pravnornormativnih zahtev po razumljivosti v RS

Zgodovinsko gledano je bil pri vzpostavljanju slovenščine kot jezika javne komunikacije eden od glavnih argumentov jezikovnih načrtovalcev ravno razumljivost in posledično

sprejemljivost uradnih sporočil – češ, sporočila v svojem maternem jeziku bodo enojezični govorniki lažje in raje razumeli. Z današnje perspektive se zdi razmišljanje, da je ključ do razumljivosti besedila predvsem izbira jezika, veliko manj pa oblikovanost besedila, precej konzervativno. Pa vendar se zdi, da je služilo za izhodišče pri pripravi Zakona o javni rabi slovenščine, ki je bil v Uradnem listu (UL) objavljen 5. 8. 2004 (UL 86/2004). Temeljna vloga tega zakona je namreč prav pravnoformalno zagotavljati status slovenščine. Toda razumljivost v smislu jezikovne oblikovanosti besedila, ki ji ta zakon namenja zelo malo pozornosti,¹ se zdi še kako pomemben dejavnik v kontekstu dostopa do informacij v sodobnih informacijskih družbah in družbah znanja, posebej še na področju uresničevanja človekovih pravic in zagotavljanja kakovosti življenja državljanek in državljanov. Pravice do razumljive informacije oz. razumljivega (javnega) komuniciranja se državljanke in državljanji čedalje bolj zavedajo, posledično pa se tudi država Slovenija zakonsko močno zavezuje k temu, še zlasti na področju delovanja organov javnega sektorja.² Konec leta 2008 je bilo na spletnem portalu družbe Ius Software³ mogoče najti več kot 50 različnih uradnih predpisov, ki vključujejo zahtevo po razumljivem informiranju oz. komuniciranju s potrošniki.⁴

Tako morajo biti na »stranki razumljiv način« podane informacije o upravnih storitvah, vsebina dokumentov državnega organa pa »stavljena jasno in razumljivo ter v skladu s pravopisnimi pravili jezika« (Uredba o upravnem

poslovanju, UL 20/2005). »Razumljiv« mora biti izrek sodbe (Zakon o prekrških, UL 7/2003), akt o sistemizaciji delovnih mest v bankah in hranilnicah pa zahteva »jasen in razumljiv« opis delovnega mesta (Kolektivna pogodba dejavnosti bank in hranilnic Republike Slovenije, UL 81/2004). »Razumljiv« mora biti tudi predlog za uvedbo disciplinskega postopka (Pravilnik o disciplinskem postopku zoper izvršitelja, UL 95/2002).

Pri označevanju in navodilih za uporabo zdravil morata biti zagotovljena »čitljivost in primerna razumljivost za uporabnika« v Zakonu o zdravilih (UL 31/2006). Zdravilo ali medicinski pripomoček mora biti, kadar se oglašuje, »nedvoumno predstavljen kot zdravilo oziroma kot medicinski pripomoček«, pri čemer so navodila proizvajalcem, kako mora biti predstavljen v različnih medijih, zelo natančna (velikost in poudarjenost črk, razločnost tiska, razumljivost) (Pravilnik o oglaševanju zdravil in medicinskih pripomočkov, UL 76/2001). »/Z/lahka vidne, razumljive, nedvoumne, jasno čitljive in neizbrisne« morajo biti tudi označbe na živilu (Pravilnik o splošnem označevanju predpakiranih živil, UL 20/2004). Uredba o pogojih, pod katerimi se lahko pri rekonstrukciji ali odstranitvi objektov in pri vzdrževalnih delih na objektih, instalacijah ali napravah odstranjujejo materiali, ki vsebujejo azbest (UL 60/2006), od izvajalca zahteva, da mora pred začetkom izvajanja rekonstrukcije, odstranitve ali vzdrževalnih del delavcem dati navodilo, ki »mora biti zapisano na način, ki je razumljiv vsem zaposlenim«.

1 Le v 15. členu vsebuje zahtevo po tem, da so besedila ob prodajnih izdelkih »napisana vidno, čitljivo, za uporabnika razumljivo« (Zakon o javni rabi slovenščine, UL 86/2004).

2 Zlasti to področje ureja Uredba o posredovanju in ponovni uporabi informacij javnega značaja (UL 76/2005).

3 <http://www.ius-software.si/> (Dostop 16. 7. 2009.)

4 Iskali smo po naslednjih pogojih: »razumljiv«, »jasn« in »jasen« ter »nedvoumen«. S tem gotovo nismo izčrpali vseh možnosti zajema vsebin, povezanih z razumljivostjo. V okviru pilotne študije pa se je taka omejitev zdela zadostna. Predpisi so v nadaljevanju besedila navedeni po sklopih, ne po času sprejema. Navedene so letnice prvega sprejema oz. objave v Uradnem listu. V pregled so vključeni izključno deli aktov, ki se nanašajo na razumljivost. Pri tem smo izbrali predpise, v katerih je jasno razvidno, da se razumljivost nanaša na besedilo oz. način komuniciranja. Obstajajo namreč tudi predpisi, v katerih se razumljivost nanaša na določene postopke, standarde ipd.

V Prometnem pravilniku (UL 123/2007) je predvideno, da mora strojevodja zahtevati ponovitev ukaza pred premaknitvijo vlaka, če mu le-ta »ni razumljiv«. Tu se morda razumljivost bolj nanaša na motnje (šume itn.) v komunikaciji, vendar to iz besedila ni razvidno.

Pogosto so torej predpisi, ki zahtevajo razumljiv način komunikacije, povezani z zdravjem. Tako se mora npr. v Pravilniku o strokovno medicinskih pogojih za odvzem krvi (UL 75/2003) in Zakonu o preskrbi s krvjo (UL 52/2000) krvodajalce »na razumljiv način poučiti« o vidikih krvodajalstva in morebitnih posledicah odvzema krvi, prav tako morajo biti preizkušancem zdravil »na njim razumljiv način ustno in pisno izčrpano« razloženi osnovni podatki o zdravlilu v kliničnem preskušanju, namenu in poteku preizkušanja zdravil, nevarnostih in koristih za preizkušance ter o njihovih pravicah (Pravilnik o kliničnih preskušanjih zdravil, UL 54/2006). V Zakonu o duševnem zdravju (UL 77/2008) je navedeno, da mora sprejemni zdravnik osebi v neposrednem stiku »na njej razumljiv način« pojasniti, zakaj je sprejeta na zdravljenje oz. zadržana v psihiatrični bolnišnici, po Zakonu o pacientovih pravicah (UL 15/2008) pa mora zdravnik pacientu v neposrednem stiku »na pacientu razumljiv način« pojasniti potek in organizacijske vidike zdravljenja. V primeru operativnega posega mora zdravnik pacientu dati »razumljiva ustna in pisna pojasnila« o tem. Zahtevo po »razumljivem jeziku in ravni komunikacije« z uporabniki najdemo tudi v Kodeksu etičnih načel v socialnem varstvu (UL 59/2002). »Komuniciranje z javnostjo ter obveščanje pacientov na prijazen in razumljiv način« je predvideno tudi v Resoluciji o nacionalnem planu zdravstvenega

varstva 2008–2013 »Zadovoljni uporabniki in izvajalci zdravstvenih storitev« (UL 72/2008). Najbolj določen glede razumljivosti pa je Pravilnik o označevanju zdravil in navodilu za uporabo (UL 31/06), saj predvideva tudi ustrezno testiranje oz. preverjanje le-te (22. člen).⁵

Na »razumljiv način« morajo biti zapisane informacije potrošnikom o emisiji hrupa gospodinjstev (Pravilnik o emisiji hrupa gospodinjstev, UL 13/2001), tehnična dokumentacija (Pravilnik o merilnih instrumentih, UL 42/2006), opisana vsebina stavbne in lastninske pravice (Zakon o varstvu kupcev stanovanj in enostanovanjskih stavb, UL 18/2004), splošne informacije, ki se nanašajo na upravne postopke (Uredba o upravnem poslovanju, UL 20/2005), opisan pomen znakov (Pravilnik o varnostnih znakih, UL 89/1999), posredovani podatki delavcem o tveganju zaradi izpostavljenosti kemičnim snovem pri delu (Pravilnik o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti kemičnim snovem pri delu, UL 100/2001). Na »jasen in razumljiv način« mora biti povzeto letno poročilo, ki ga pripravi upravljavec pokojninskega sklada za informiranje svojih članov (Sklep o podrobnejši vsebini letnega poslovnega poročila vzajemnega pokojninskega sklada, UL 133/2003), in razložene pravice delničarjev prvega pokojninskega sklada (Zakon o prvem pokojninskem skladu Republike Slovenije in preoblikovanju pooblaščenih investicijskih družb, UL 20/1999). »Razumljivi« morajo biti oglasi, ki oglašujejo nevarne snovi (Pravilnik o razvrščanju, pakiranju in označevanju nevarnih pripravkov, UL 67/2005). Prav določila, ki se nanašajo na nevarne snovi, pogosto navajajo tudi zahtevo po jasnosti in čitljivosti, pri čemer

5 Test berljivosti temelji na vprašanih (od 12 do 15 vprašanj), na katera v obliki intervjuja odgovarjajo bolniki ali njihovi skrbniki (odvisno od narave zdravila). Pri tem mora biti struktura sodelujočih skrbno izbrana. Test poteka v dveh fazah: v pilotni sodeluje od 3 do 6 udeležencev, pri samem testu pa mora biti vključenih najmanj 20 udeležencev. Navodila za testiranje berljivosti so natančno določena v 3. poglavju smernic EU, ki jih morajo upoštevati vsi izdelovalci zdravil (<http://ec.europa.eu/enterprise/pharmaceuticals/eudralex/vol-2/c/2009_01_12_readability_guidelinefinal.pdf>). Podatke nama je po e-pošti (17. 7. 2009) prijazno posredovala Renata Rangus Čermelj z Javne agencije RS za zdravila in medicinske pripomočke.

so natančno določeni tudi velikost črk, razmik med njimi itn. (gl. Pravilnik o razvrščanju, pakiranju in označevanju nevarnih pripravkov). Prav tako naj bodo »lahko razumljivi« garancijski listi in pogodbeni pogoji, vsebina navodil za uporabo (Zakon o varstvu potrošnikov, UL 20/1998),⁶ »javnosti razumljivi« morajo biti povzetki okoljskih programov in poročil (Zakon o varstvu okolja, UL 41/2004, Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje, UL 73/2005), v »enostavnem in razumljivem besedilu« mora biti napisana pogodba o najemu kredita (Zakon o potrošniških kreditih, UL 20/2000).⁷ V »potrošniku razumljivem jeziku« morajo biti označeni izdelki ali materiali, namenjeni za stik z živili, kot predvideva Zakon o zdravstveni ustreznosti živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili oz. njegovi podzakonski akti (UL 51/2000).⁸

Le redko se razumljivost nanaša tudi (eksplicitno) na izbiro jezika v korist tujejezičnega uporabnika določenih storitev oz. na njegovo pravico, da razume: tako je npr. v Zakonu o notariatu (UL, 13/1994),⁹ Zakonu o opravljanju zdravstvenih poklicev v Republiki Sloveniji za državljane drugih držav članic Evropske unije (UL 86/2002),¹⁰ Zakonu o prekrških (UL 7/2003) in Zakonu o začasnem zatočišču (UL 20/1997). Že omenjeni Zakon o javni rabi

slovenščine pa – sicer izjemoma – dovoljuje uporabo tujega jezika pri poimenovanju lokalo-ov, »če vsebujejo tujo blagovno ali storitveno znamko ali če gre za krajše besedne zveze, ki so zaradi običajne rabe razumljive večini potrošnikov, če predstavljajo sestavni del celostne podobe« (UL 86/2004); omejitev tujega jezika je torej izrecno motivirana z zagotavljanjem razumljivosti.

Če bi sklepali po zgoraj navedenih določilih, bi lahko rekli, da je na formalnopravni ravni razumljivost besedil in posledično komunikacije na nekaterih ključnih področjih v Republiki Sloveniji zagotovljena. Vendar pa vprašanje, »a/li pravna regulacija nekega vprašanja že avtomatično pomeni ureditev tega vprašanja v družbi« (Stabej 2000: 235), ostaja odprto. Uresničevanje jezikovnopolitične volje bi namreč zahtevalo dosledni nadzor izvajanja in posledično strogo sankcioniranje, saj v nasprotnem primeru sama določila ostajajo neučinkovita (Stabej 2000: 236).¹¹ Učinkovitost pravnih zahtev po razumljivosti omejujeta dva problema. Prvi je bolj tehnični: omenjeni predpisi le redko predvidevajo tudi sankcije. Tako je npr. v Zakonu o elektronskih komunikacijah (UL 43/2004) in Zakonu o varstvu potrošnikov predvidena globa za neupoštevanje zahteve po razumljivi komunikaciji.¹² Kršitev določb postopka o prekršku pa je, »če je izrek sodbe nerazumljiv« (Zakon o prekrških, UL

6 O vlogi Delovne skupine za jezikovno načrtovanje pri oblikovanju Zakona o varstvu potrošnikov gl. tudi Stabej 2001.

7 Iz letnic sprejema in objave v UL je razvidno, da gre večinoma za predpise, ki so bili sprejeti v zadnjih nekaj letih. To nas nehoti navaja na sklep, da so zahteve po razumljivem komuniciranju z javnostjo tudi posledica prilagajanja evropskim standardom.

8 Pri tem ni jasno, ali gre za izbiro jezika ali (tudi) jezikovnih sredstev znotraj enega jezika.

9 Npr. 4. odstavek 13. člena omenjenega zakona: »Če stranke oziroma drugi udeleženci pri sestavljanju listine iz prejšnjega odstavka ne razumejo jezika, v katerem je listina sestavljena, mora listina vsebovati ključlavo, da jim je bila njena vsebina v celoti prevedena. Prevaja notar ali, na zahtevo stranke, sodni tolmač«.

10 Omenjeni zakon je sicer s stališča zahteve po uporabi slovenščine precej sporen (gl. Stabej 2003).

11 Deloma se s tovrstnim nadzorom sicer ukvarja Zveza potrošnikov Slovenije, v okviru svojih pristojnosti tudi razni inšpektorati, vendar o sistematičnem nadzoru – že zaradi fizičnega obsega – ne moremo govoriti.

12 Prvi predvideva kaznovanje pravne osebe z globo, če »na jasn in razumljiv način ne obvesti uporabnika o upravljavcu in namenu obdelave podatkov«, shranjenih v elektronskih komunikacijskih omrežjih ... V zakonu o varstvu potrošnikov pa so v 77. členu predvidene globe, če prodajalec »ob sklenitvi prodajne pogodbe potrošniku ne izroči garancijskega lista, navodila za sestavo in uporabo in seznama pooblaščenih servisov ali če navedeni dokumenti niso v celoti v slovenskem jeziku in lahko razumljivi.«

7/2003).¹³ In kot je razvidno iz bežnega pregleda juridikatov s tega področja na istem spletnem portalu, se pritožniki (oz. zanje njihovi pravni zastopniki) pogosto sklicujejo prav na nerazumljivost izreka sodbe. Drugi problem pa je globlji: razumljivost je v gornjih predpisih sicer predpisana, ni pa kakor koli opisana ali opredeljena kot lastnost besedil. Zato se odpira vprašanje, kako jo po potrebi dokazovati. Pogosto se namreč – sploh v kontekstu povezav znotraj EU – razumljiv način komunikacije povezuje z izbiro jezika, ne pa tudi z izbiro in načinom rabe jezikovnih sredstev znotraj enega jezika (gl. Zakon o zdravstveni ustreznosti živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili). Tako to področje ostaja jezikovnopolitično nedorečeno, možnosti za uresničitev pravice državljanek in državljanov do zares razumljivega javnega sporazumevanja pa je bolj malo. Jezikovnopolitična nedorečenost pravzaprav niti ne preseneča, saj je razumljivost tudi v uporabnem jezikoslovlju sorazmerno šibko raziskana in definirana.

Razumljivost je tudi eden od temeljev nomotehnike, vede o pripravljanju pravnih predpisov. Čeprav se v tem prispevku z zahtevnim vprašanjem razumljivosti pravnih predpisov in pravnega jezika na sploh ne ukvarjamo, si je vendarle zanimivo ogledati, kako je problematika razumljivosti opredeljena v Nomotehničnih smernicah:¹⁴ »Tudi jasnost in razumljivost predpisov sta tako eden od temeljev pravne varnosti in s tem pravne države sploh. In obratno: če predpisi niso dovolj jasni in razumljivi, so s tem resno načeta in ogrožena načela, na katerih sloni in deluje pravna država. V primeru pomanjkljive jasnosti in razumljivosti

predpisov niti ni mogoče preverjati ustreznosti njihove vsebine, ker se iz takih predpisov ne da izluščiti in nedvoumno ugotoviti.« (str. 47) Smernice v nekaterih segmentih zelo natančno določajo izbiro jezikovnih sredstev, izhodišče pa je »pisna oblika (splošnega) govornega ljudskega jezika« (str. 48). Pri tem naj bi se upoštevale tiste posebnosti jezikovnega izražanja v pravnih predpisih, zaradi katerih se jezik le-teh loči od splošnega ljudskega govornega jezika (prav tam).¹⁵

3 Sklep

Jezikovnonačrtovalno gledano je določanje razumljivosti v normativnih pravnih aktih načelno dobrodošlo, vendar je v trenutni obliki tudi delno problematično. Kot je bilo doslej že večkrat ugotovljeno za slovensko pravno-normativno jezikovnopolitično prakso (Stabej 2000), so zakonodajni akti (in drugi pravni predpisi) tudi glede problematike zagotavljanja razumljivosti neenotni in neuskkljeni. Pri področnih zakonih se zadeva rešuje bolj sporadično in nekoordinirano, glede na trenutno organiziranost slovenske institucionalne jezikovne politike to tudi ni nič čudnega. Po drugi strani pa je problematično samo pojmovanje in – najbrž – tudi sankcioniranje razumljivosti, saj trenutno – z izjemo Pravidnika o označevanju zdravil in navodilu za uporabo – ni bilo mogoče najti nobenega navodila, kako naj se razumljivost meri in preverja. Tako praksa kot tudi pogovor s pravniki¹⁶ namreč kažeta na dejstvo, da se kot edino oprijemljivo merilo razumljivosti upošteva predvsem izbira jezika, ne pa jezikovna podoba besedila.¹⁷ Vendar to seveda ni le problem pravne prakse; pravzaprav je

¹³ O značilnostih pravnih besedil na primeru sodb gl. Novak 2007.

¹⁴ Dokument je leta 2004 sprejela Služba Vlade RS za zakonodajo: <http://www.svz.gov.si/fileadmin/svz.gov.si/pageuploads/Dokumenti/nomotehnicne_smernice.pdf>, dostop 17. 7. 2009. Leta 2008 je izšla druga, prenovljena izdaja, vendar še ni na voljo v spletni obliki.

¹⁵ Tako opredeljeno izhodišče je s stališča jezikoslovnega premisleka zelo problematično, najbrž pa ima zgodovinske razloge in je do neke mere v pravni praksi tudi funkcionalno.

¹⁶ Avtorja prispevka sta se o tem 10. 7. 2009 pogovarjala s predstavniki vladne službe za zakonodajo, in sicer z dr. Janezom Pogorelcem, Majo Štefančič in mag. Borutom Šinkovcem.

naloga uporabnega jezikoslovja, da ponudi neko robustno rešitev ocenjevanja razumljivosti z upoštevanjem kompleksne narave razumevanja, razpete med lastnostmi besedila, kognitivnimi sposobnostmi naslovnikov in družbenimi dejavniki določenega sporazumevalnega dejanja.

Literatura in viri

- BREMER, Katharina, 1997: *Verständigungsarbeit. Problembearbeitung und Gesprächsverlauf zwischen Sprechern verschiedener Muttersprachen*. Tübingen: Gunter Narr Verlag.
- BREMER, Katharina, ROBERTS, Celia idr., 1996: *Achieving understanding: Discourse in intercultural encounters*. London, New York: Logman.
- GOGOLOK, Kristin, HEIL, Aleksander, 2002: *Die Verständlichkeit in der Informationsgesellschaft untersucht am Beispiel von Formularen*. Leipziger Arbeiten zur Fachsprachenforschung, Band 21. Deutsche Hochschulschriften DHS.
- GÖPFERICH, Susanne, 2001: Von Hamburg nach Karlsruhe: Ein kommunikationsorientierter Bezugsrahmen zur Bewertung der Verständlichkeit von Texten. V: *Fachsprache. International Journal of LSP*. 23/3–4. Braumüller. 117–138.
- JARNOVIČ, Urška, 2007: Vpliv metadiskurzivnih elementov na razumevanje besedil. *Jezik in slovstvo*, 1. 52/3–4. 145–165.
- LAH, Meta, 2004: *Vpliv tipa in avtentičnosti besedila na njegovo razumevanje*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
- NOVAK, Nina, 2007: *Sodobna slovenska pravniška besedila*. Doktorska disertacija. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
- OSOLNIK KUNC, Viktorija, 2004: *Verständlichkeit in der Fachkommunikation*. Magistrsko delo. Ljubljana: Univerza v Ljubljani, Filozofska fakulteta.
- OSOLNIK KUNC, Viktorija, 2006: *Fachkommunikative Verständlichkeit in der Verwaltungssprache: dargestellt am Deutschen und Slowenischen*. Hamburg: Dr. Kovač.
- POGORELEC, Breda, 1983 (ur.): *Slovenščina v javnosti. Posvetovanje o jeziku. Portorož, 14. in 15. maja 1979. Gradivo in sporočila*. Ljubljana: Republiška konferenca Socialistične zveze delovnega ljudstva in Slavistično društvo Slovenije.
- STABEJ, Marko, 2000: Nekatera vprašanja formalno-pravnega urejanja statusa slovenskega jezika v Republiki Sloveniji. Štrukelj, Inka (ur.). *Kultura, identiteta in jezik v procesih evropske integracije*. Ljubljana: Društvo za uporabno jezikoslovje Slovenije. 234–245.
- STABEJ, Marko 2001: Jezikovna politika v Republiki Sloveniji. V: *Philologica LIII. Zbornik Filozofskega fakulteta Univerzity Komenského*. Bratislava. 91–100.
- STABEJ, Marko, 2003: Slovenščina v Evropski uniji, Evropska unija v slovenščini. Požgaj - Hadži, Vesna (ur.). *Zbornik referatov z Drugega slovensko-hrvaškega slavističnega srečanja, ki je bilo v Šmarjeških Toplicah od 5. do 6. aprila 2001*. Ljubljana: Oddelek za slavistiko, Filozofska fakulteta. 57–68.

<http://ec.europa.eu/enterprise/pharmaceuticals/eudralex/vol-2/c/2009_01_12_readability_guidelinefinal.pdf>

<<http://www.ius-software.si/>>

<http://www.svz.gov.si/fileadmin/svz.gov.si/pageuploads/Dokumenti/nomotehnicne_smernice.pdf>

17 Napačno sklepanje je tudi to, da naj bi razumljivost nekega besedila samodejno zagotavljala – poleg same izbire jezika – tudi njegova korektna knjižnojezikovna podoba. Ta je seveda s stališča jezikovnega načrtovanja potrebna in zaželena, vendar se je pri tem treba po eni strani zavedati odprte narave jezikoslovne norme, po drugi strani pa tudi drugih razsežnosti, ki prispevajo k širši razumljivosti nekega besedila za splošnejšo nespecializirano publiko, vendar niso neposredno pogojene s knjižnojezikovno normo.

Priloga

Predpisi, ki vsebujejo zahtevo po razumljivosti po posameznih sklopih oz. področjih:¹⁸

Področje	Predpis
Zdravje	<p>Pravilnik o kliničnih preskušanih zdravilih, UL 54/2006</p> <p>Pravilnik o oglaševanju zdravil in medicinskih pripomočkov, UL 76/2001</p> <p>Pravilnik o strokovno medicinskih pogojih za odvzem krvi, UL 75/2003</p> <p>Resolucija o nacionalnem planu zdravstvenega varstva 2008–2013 »Zadovoljni uporabniki in izvajalci zdravstvenih storitev«, UL 72/ 2008</p> <p>Zakon o duševnem zdravju, UL 77/2008</p> <p>Zakon o preskrbi s krvjo, UL 52/2000</p> <p>Zakon o zdravstveni ustreznosti živil in izdelkov ter snovi, ki prihajajo v stik z živili, UL 51/2000</p> <p>Zakonu o pacientovih pravicah, UL 15/2008</p> <p>Zakonu o zdravilih, UL 31/2006</p>
Varnost pri delu	<p>Pravilnik o razvrščanju, pakiranju in označevanju nevarnih pripravkov, UL 67/2005</p> <p>Pravilnik o varnostnih znakih, UL 89/1999</p> <p>Pravilnik o varovanju delavcev pred tveganji zaradi izpostavljenosti kemičnim snovem pri delu, UL 100/2001</p>
Pravice potrošnikov, uporabnikov storitev	<p>Kodeks etičnih načel v socialnem varstvu, UL 59/2002</p> <p>Pravilnik o emisiji hrupa gospodinskih strojev, UL 13/2001</p> <p>Pravilnik o merilnih instrumentih, UL 42/2006</p> <p>Pravilnik o splošnem označevanju predpakiranih živil, UL 20/2004</p> <p>Sklep o podrobnejši vsebini letnega poslovnega poročila vzajemnega pokojninskega sklada, UL 133/2003</p> <p>Zakon o potrošniških kreditih, UL 20/2000</p> <p>Zakon o prvem pokojninskem skladu Republike Slovenije in preoblikovanju pooblaščenih investicijskih družb, UL 20/1999</p> <p>Zakon o varstvu kupcev stanovanj in enostanovanjskih stavb, UL 18/2004</p> <p>Zakon o varstvu potrošnikov, UL 20/1998</p>
Druge pravice	<p>Pravilnik o disciplinskem postopku zoper izvršitelja, UL 95/2002</p> <p>Uredba o okoljskem poročilu in podrobnejšem postopku celovite presoje vplivov izvedbe planov na okolje, UL 73/2005</p> <p>Uredba o upravnem poslovanju, UL 20/2005</p> <p>Zakon o prekrških, UL 7/2003</p> <p>Zakon o varstvu okolja, UL 41/2004</p>

¹⁸ Seznam ni popoln.